

2022 TYDD TOPLANTI KONULARI

Battalgazi Ziraat Odası bünyesinde düzenlenen çiftçi toplantıları konuları

1. Toplantı Konusu: Toprak İşleme

Kayısı bahçelerinde toprak işleme genel olarak; yabancı otların yok edilmesi, toprağın havalandırılması, toprağın ısınması, toprak kaymak tabakasının kırılması, toprak su tutma kapasitesinin artırılması, ilkbaharda mevcut nemin muhafaza edilmesi, organik ve inorganik gübrelerin toprağa karıştırılması amacıyla yapılır. Genel olarak sonbaharda pullukla 15-20 cm derinlikte bir toprak işleme yapılır. İlkbaharda ise nemin korunması için daha yüzeysel bir toprak işleme yapılır. Bu amaçla şartlara göre kazayağı ve diskaro gibi aletler kullanılabilir. Kayısı bahçelerinde ağaç yakınındaki köklerin zedelenmemesi için özellikle kök bölgesinde derin toprak işlemeden kaçınılmalıdır. Geleneksel toprak işleminin yanı sıra kayısı ağacının sadece taç izdüşümünün işlendiği azaltılmış toprak işleme veya zorunlu işlemler için yapılan toprak işleme hariç toprak işleminin yapılmadığı, toprak işlemez sistem ve sıra aralarının çeşitli malçlarla (buğday ve mısır anızı, talaş, yaprak, plastik malzeme vs) örtüldüğü malçlı toprak işlemede kayısı bahçelerinde uygulanabilmektedir.

2. Toplantı Konusu : Sulama

Kayısı ağaçları diğer meyve türlerine göre daha az su istemekle birlikte ağaçların ihtiyaç duyduğu dönemde ve yeterli miktarda yapılan sulamalarda verim ve meyve kalitesi artmaktadır. Sulama zamanı ve sayısı ile her sulamada verilecek su miktarı; uygulanan sulama sistemi, toprak yapısı, iklim koşulları, arazinin eğimi, bitki çeşidi ve yaşına bağlı olarak değişmektedir. Sulamaların tam olarak yapılmaması ve suyun erken kesilmesi ile ertesi yıl açan çiçek sayısı azalmakta, çiçek ve meyve dökümü artmaktadır. Derin, killi ve ağır topraklarda seyrek, kumlu ve süzek topraklarda daha sık sulama yapılmalıdır. Yazları kurak, nispi nemin düşük olduğu bölgelerde sık, yağışlı ve nemli bölgelerde daha seyrek sulama yapılmalıdır. Ağır killi topraklarda ağaçlara fazla su verildiğinde ağaçlar zamk çıkarır, yapraklar küçülür, sararır ve ağaç bir süre sonra kurur. Suyun kıt olduğu yerlerde az su ile daha geniş alanların sulanması sağlanır. Yağmurlama sulama, basınçlı su bulunması durumunda uygulanabilecek bir sistemdir. Fazla işgücüne ihtiyaç göstermez ve uygulanması kolaydır. Bu sistemde esas olan kısa zaman aralıklarıyla sulama yapılmasıdır. Damla sulama sisteminin fidan dikimi ile birlikte veya erken yıllarda tesisi, ağaçlar için daha uygun olmaktadır. Yağmurlama Sulama; basınçlı su sağlanması durumunda bitkiye **verilen suyun fazla miktarda**

buharlaşmasını önlemek için sıcak yaz günlerinde gece sulaması tercih edilmeli, şiddetli rüzgarların hakim olduğu bölgelerde bu sistem tercih edilmemelidir. Yüzey akışına meydan vermemek için yağmurlama başlıkları debisinin, toprağın su alma hızından düşük olmasına dikkat etmelidir. Gerek damla sulama gerekse yağmurlama sistemi ülkemizde gün geçtikçe yaygın olarak kullanılmaktadır. İlk tesis masrafları yüksek ancak suyun kıt olduğu yerlerde, engebeli ve meyilli arazilerde kolaylıkla sulama yapılabilir.

3. Toplantı Konusu : Fidan Dikimi

Kayısı bahçesi kurulacak arazi, sonbaharda traktörle derin olarak sürülür ve ertesi sonbahara kadar dinlenmeye bırakılır. Fidan dikimleri, sonbaharda yaprak dökümünden başlayarak ilkbaharda tomurcuk kabarmasına kadar devam eder. Kış mevsiminin ılık geçtiği bölgelerde sonbahar dikimi tercih edilmeli, ancak kışı şiddetli soğuk geçen bölgelerde ilkbaharda dikim yapılmalıdır. Fidan dikilecek çukurlar, sonbahar yağmurlarından ve dikimden 1.5-2 ay önce açılarak havalanması sağlanır. Fidan çukuru en az 60 cm derinlik ve genişlikte açılır, taş vb. yabancı maddeler ile yabancı otlar ayıklanır. Bir ölçek 1:1:1 oranlarında bahçe toprağı, yanmış çiftlik gübresi, kum karıştırılarak hazırlanan dikim harcı çukurun dip kısmına konur. Fidanlara dikimden önce mutlaka dikim budaması yapılmalıdır. Gövde üzerinde bulunan tüm yan dallar dipten çıkarılarak fidanın tepesi 80-120 cm'den kesilmelidir. Birbirine girmiş, kırılmış ve yaralı kökler çıkarılmalıdır. Dikilen fidanların aşı noktasının toprak seviyesinden yukarıda kalmasına dikkat edilmelidir. Aşı noktası toprak içinde kalırsa fidanın gelişmesi durmakta ve fidanlar kuruyabilmektedir. Dikilen fidanların yanına bir herək dikilmesi önerilmektedir. Fidan dikim yerleri işaretlendikten sonra fidanların dikim tahtası kullanılarak dikilmeli bahçenin düzgün bir şekilde dikilmesi için yerinde olacaktır. Dikimden sonra fidanlara can suyu verilmelidir.

4. Toplantı Konusu : Malatya Kayısı Üretimi ve Türkiye'deki Yeri

Türkiye yaş kayısı üretimi yıllara göre büyük dalgalanma göstermekle birlikte üretimde artış trendi devam etmektedir. Ülkemiz kayısı üretiminde meydana gelen bu dalgalanmaların en önemli nedeni dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ilkbahar geç donlarıdır. Kayısı ağaçları ilkbahar geç donlarından karasal iklimin hüküm sürdüğü Doğu ve İç Anadolu bölgelerinde daha çok, buna karşılık kış ve ilkbahar mevsiminin ılık geçtiği Akdeniz ve Ege bölgelerinde daha az etkilenmektedir. Malatya kayısı üretimi, Türkiye yaş kayısı üretiminin yaklaşık %50 – 55'ini teşkil etmektedir. Malatya çevresinde Baskil (Elazığ), Elbistan (Kahramanmaraş), Gölbaşı (Adıyaman), Gürün (Sivas) ilçelerinde yoğun olarak kayısı üretimi yapılmakta ve buralarda üretilen kayısı Malatya piyasasına girmekle birlikte üretim rakamlarında Malatya haricinde yer almaktadır. Coğrafi olarak çok yakın olan bu bölgelerde üretilen kayısı Malatya kayısı ile büyük ölçüde aynı özellikleri taşımakta, dolayısıyla kurutmalık olarak değerlendirilmektedir. Kayısı üretimi yapılan diğer iller ise Erzincan, Kahramanmaraş, Kayseri, Elazığ, İçel, Konya, Ankara, Sivas, Iğdır ve Nevşehir'dir. Malatya'nın yanı sıra Erzincan, Elazığ, Nevşehir ve Niğde'de kurutmalık, diğer illerde ise sofralık kayısı üretimi yapılmaktadır.

Dünya kuru kayısı ihracatında Türkiye tartışmasız liderdir. Önemli ithalatçı ülkeler ise Rusya, ABD, İngiltere ve Almanya'dır. Fransa, yaş kayısıda olduğu gibi kuru kayısıda da yüksek fiyatlarla satış yapıp sahip olduğu tonaj payının çok üzerinde ekonomik getiri elde etmektedir. Türkiye'de üretilen kayısının önemli bir bölümünden yaklaşık 100.000 ton kuru kayısı üretimi gerçekleştirilmektedir. Elde edilen kuru kayısının tamamına yakını ihraç edilmektedir. Diğer bir ifadeyle dünya yaş kayısı üretiminin %20'si, dünya pazarlarına konu olan kuru kayısının ise yaklaşık %80'i Türkiye tarafından sağlanmaktadır.

Malatya, Türkiye taze kayısı üretiminde %55, kuru kayısı üretiminde ise, %85'lik bir paya sahiptir. Ayrıca, ülkemizdeki toplam 15 milyon civarındaki ağaç sayısının yaklaşık 8 milyonu Malatya'da bulunmaktadır. Bu rakamlar dikkate alındığında Malatya'nın tek başına dünya yaş kayısı üretiminde %11, dünya kuru kayısı üretiminde ise yaklaşık %70'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Bir ürünün üretiminde dünya piyasasında açık farkla lider olmak, o ürün için fiyat koyucu olma sonucunu beraberinde getirmelidir. Aksi, ürünün pazarlamasında koordinasyon eksikliğini ve sorunlar olduğunu gösterir. Dünya yaş kayısı üretiminde %11, kuru kayısı üretiminde %70'lik bir paya sahip olan Malatya'mızın piyasa fiyatlarını belirleyemediği görülmektedir. Öte yandan Fransa, hem yaş hem de kuru kayısıda görece çok düşük bir üretim miktarına karşın yüksek gelir elde etmektedir. 100 milyon dolardan 15 yıl içinde 300 milyon dolar seviyesine ulaşan kayısı ihracat değeri, güçlü bir ihracatçı birliğinin oluşturulması, ürün ve paket çeşitliliğinin sağlanması, soğuk zincir yatırımlarıyla taze kayısı ihracatına da ağırlık verilmesi ve ihracatçılar arasındaki rekabetin önlenerek düzenlenmesi neticesinde orta vadede 1 milyar dolarlık seviyeye ulaşabilir. Bu hedefe ulaşma noktasında özellikle Orta Asya ülkelerinden Özbekistan ve Tacikistan'da artan taze ve kuru kayısı üretimi ve ihracı bir tehdit oluşturmaktadır. Bu ülkelerde üretilen kuru kayısı miktarı her yıl artmakta olup ihraç fiyatları oldukça düşüktür.

5. Toplantı Konusu : Üretimle İlgili Sorunlar

Yetersiz İşletme Büyüklüğü

Malatya'daki kayısı üretiminin karlılığını azaltan en ciddi unsurlardan biridir. 30 dekar ve üzeri büyüklükteki alanlar kayısı yetiştiriciliği için en uygun olarak değerlendirilmektedir. Ancak ilimizdeki işletmelerin büyük bir kısmı bu değerden çok daha küçük alanlarda üretim yapmaktadır. Büyük arazilerde profesyonel bir işletme mantığıyla kurulacak kayısı bahçelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Profesyonel işletme mantığıyla büyük alanlarda yapılacak tarım yeterli mekanizasyonu, kalifiye işçileri ve bunların sürekli istihdamını sağlayacak ve dolayısıyla ürün kalitesini artırıp birim başına üretim maliyetlerini azaltacağından kar marjını artıracaktır. Sorunun çözümü için arazi toplulaştırma, kümeleştirme ve üretici birlikleri kurulması çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Etkin Bir Üretici Birliğinin Olmaması

Üretici birliğinin olmaması, hem güç birliğinin sağlanarak maliyetleri düşüren önlemlerin alınması hem de taban fiyat belirlenerek satış fiyatlarının yükselmesi gibi üretici açısından iki önemli fonksiyonun devre dışı kalmasına ve dolayısıyla üretici kazancının düşmesine neden olmaktadır. Etkin bir üretici birliğinin önündeki en büyük engel, yaşanan Kayısı Birlik deneyimidir. Bu psikolojik engelin ortadan kaldırılması için öncelikle ildeki en büyük üreticilerin bir araya getirilmesi ve etkin bir üretici birliğinin oluşturulması gerekmektedir.

Üreticinin İşçi Maliyetlerini Karşılama İçin Ürünü Hemen Satmak Zorunda Kalması

Mali durumu iyi olan üreticiler, kayısı toplama ve iklim süreçleri için işçilik giderlerini ve diğer giderleri ödeyip ürettiği kayısıyı daha uygun fiyatlar oluştuğu zaman satma şansı varken, mali 38 durumu buna müsait olmayan üreticiler, kayısıyı hemen satarak borçlarını kapatmak zorunda kalmaktadır. 2010 yılında meydana gelen ilkbahar geç donu ve sonrasında üreticinin don zararlarının Bakanlar Kurulu kararıyla karşılanarak hesaplarına yatırılması, üreticinin tam ihtiyacı olduğu dönemde nakit girişi sağlamış, böylelikle üreticiler işçi masraflarını bu parayla ödeyerek kayısıyı hemen satmak durumunda kalmamışlardır. Bu durumun kuru kayısı fiyatlarında yükselişe neden olduğu gözlenmektedir. Üreticinin ve ihracatçının kayısı satışlarının yılın her ayına yayılması, hasat dönemi sonrasında üretilen kayısının büyük çoğunluğunun hemen satılmaması Malatya için büyük önem arz etmektedir. Ürünlerin kontrollü hava depolarında saklanması ve yılın tüm dönemlerine yayılacak ve istenen fiyat istikrarını sağlayacak şekilde satışının yapılması gerekmektedir. Böyle bir organizasyon için etkin bir Üretici Birliği'nin işlerlik kazanması büyük katkı sağlayacaktır. Birlik üzerinden, hasat zamanı üreticinin ihtiyaç duyduğu nakdi sağlamak için finansal modeller geliştirmek çok daha kolay olacaktır.

Monokültür Tarımsal Yapı

Malatya, iklim şartları açısından birçok meyvenin yetiştirilebileceği şartlara sahiptir. Malatya'da meyveciliğin sadece kayısıya dayalı olması, taze kayısı sadece birkaç ay bulunabildiği için ileri teknoloji ve ciddi yatırım masrafı gerektiren meyve suyu üretim vb tesislerin kurulmasını engellemektedir. Alternatif meyveler yetiştirilerek yılın değişik dönemlerinde olgunlaşan bir üretim çeşitliliği sağlanabildiği takdirde bu sorun ortadan kalkabilir. Erkenci ve geççi taze kayısı çeşitlerinin yanı sıra Doğanşehir için elma, Arapgir için üzüm, Yeşilyurt için kiraz ve Hekimhan için ceviz yetiştiriciliği, ilk akla gelen ve ekonomik değeri olan alternatif ürünler olarak teşvik edilmelidir. Bununla birlikte; ihracat potansiyelleri de dikkate alındığında, kurutmalık erik ve badem yetiştiriciliğinin de Malatya'da kayısıya alternatif olabileceği ifade edilmektedir. Alternatif ürünlerin yetiştirilmesiyle Malatya tam bir meyve ve meyveciliğe dayalı sanayi şehri olacaktır.

6. Toplantı Konusu : Kayısı Yetiştiriciliğinde Karşılaşılan Diğer Sorunlar

Kayısı yetiştiriciliğinde gübre kullanımı sağlıklı yapılmamaktadır. Toprak analizi yaptırarak ihtiyaca göre kimyasal gübre kullanan çiftçi sayısı yok denecek kadar azdır. Doğru ilaç ve gübre kullanımının önemi konusunda büyük bir enformasyon açığı bulunmaktadır. Bu konuda icra kurumları tarafından yapılacak yayım çalışmaları büyük önem arz etmektedir. Malatya'daki tüm köyler belli bir sistematik dâhilinde ziyaret edilerek sorunlar tespit edilmeli ve daha sonra iyi bir planlamayla bu sorunlara yönelik çözümler geliştirilmelidir. Aşırı ve amaca uygun olmayan ilaç kullanımı yaygındır. İlaçların hasattan ne kadar önce kullanılacağı konusunda bilgi açığı bulunmaktadır. Yasaklanan ilaçlar çiftçiler tarafından bilinmediğinden yasaklamadan uzun zaman sonra bile bu ilaçların kullanımına tanık olunmaktadır. Bu durum özellikle taze kayısı ihracatında büyük sorunlara yol açmaktadır. Dahası aşırı ilaç kullanımı çevreyi ve halk sağlığını olumsuz etkileyecek boyutlara ulaşmıştır. İlaç kullanımına reçete zorunluluğu getirilmiş olması oldukça anlamlı bir gelişme olmuştur. Ancak reçete yazmaya yetkili konu uzmanı sınırlarının geniş tutulması uygulamada ciddi yanlışların yapılmasına yol açmaktadır. Malatya'da sözleşmeli üretim yok denecek kadar azdır. Az sayıdaki organik kayısı üreticisi hariç olmak üzere, üretici ile esnaf veya ihracatçı arasında sözleşmeye dayalı üretim yapılmamaktadır. Bu durum, aslında tüm tarafların aleyhine sonuçlanmaktadır. Sertifikalı fidan kullanımı yeterli düzeyde değildir. 10 dekarın altındaki kayısı bahçesi tesislerine devlet desteği olmadığından, halen çok sayıda sertifikasız fidan satılmaktadır.

